

Kannuksen kaupunki

Konserniohje

Hyvä hallinto ja johtamistapa kaupunkikonsernissa -ohje

SISÄLLYSLUETTELO

1. KAUPUNGIN OMISTAJAPOLITIikka	2
2. KONSERNIOHJEEN TARKOITUS JA TAVOITE	2
3. SOVELTAMISALA	2
4. KÄSITTELY JA HYVÄKSYMINEN	3
5. SITOVUUS	3
6. TOIMIELINTEN JA VIRANHALTIJOIDEN TOIMIVALLANJAKO	3
7. KONSERNIN TALOUDEN JA INVESTOINTIEN SUUNNITTELU	4
8. KONSERNIVALVONNAN JA RAPORTOINNIN SEKÄ RISKIENHALLINNAN JÄRJESTÄMINEN	5
9. LUOTTAMUSHENKILÖIDEN TIETOJENSAANTIOIKEUDEN TURVAAMINEN	6
10. VELVOLLISUUS HANKKIA KAUPUNGIN KANTA ASIAAN ENNEN PÄÄTÖKSENTEKOA ...	6
11. KONSERNIN SISÄISET PALVELUT	7
12. KAUPUNGIN TYTÄRYHTEISÖJEN HALLITUSTEN KOKOONPANO JA NIMITTÄMINEN	8
13. TIEDOTTAMINEN	8
14. KUNTAKONSERNIN TARKASTUS	9
15. HYVÄ HALLINTO JA JOHTAMISTAPA KAUPUNKIKONSERNISSA -OHJE	10
15.1. OHJEEN TAVOITE JA TARKOITUS	10
15.2. SOVELTAMISALA	10
15.3. YHTIÖKOKOUS.....	11
15.4. HALLITUS.....	11
15.4.1. JÄSENTEN VALINTA JA PÄTEVYYS	12
15.4.2. JÄSENTEN RIIPPUMATTOMUUS.....	12
15.4.3. JÄSENEEN TOIMIKAUSI.....	12
15.4.4. HALLITUKSEN TEHTÄVÄT	13
15.4.5. HALLITUKSEN TYÖSKENTELY JA PÄÄTÖKSENTEKO	13
15.4.6. HALLITUKSEN PUHEENJOHTAJA JA HÄNEN TEHTÄVÄNSÄ.....	14
15.4.7. VASTUU OSAKEYHTIÖSSÄ.....	14
15.5. TOIMITUSJOHTAJA	15
15.6. PALKKIOT JA MUUT ETUUDET	15
15.7. RAPORTOINTI	15
15.8. VALVONNAN JÄRJESTÄMINEN JA RISKIENHALLINTA	16
15.9. TILINTARKASTUS.....	16
15.10. TIEDOTTAMINEN	16
15.11. VAITIOLOVELVOLLISUUS JA ASIAKIRJAJULKISUUS	17

1. Kaupungin omistajapolitiikka

Valtuusto linjaa kuntastrategiassaan omistajapolitiikan, joka määrittelee millaista omaisuutta hankitaan ja missä hankkeissa ollaan mukana omistajana ja sijoittajana. Omistajapolitiikka määrittelee myös omistuksen merkityksen, tarkoituksen ja tavoitteet. Kaikilla konserniin kuuluvilla yhtiöillä on kaupungin toimintaan liittyvä strateginen tavoite ja ne toteuttavat kaupungin kokonaisuuteen perustuen tuloksellisesti omistajan tavoitteita. Kokonaisedun määrittelyä selkeyttää se, että valtuusto kuntastrategiaa ja siihen liittyvää omistajapolitiikkaa koskevassa päätöksenteossään selkeästi määrittää ne pitkän aikavälin tavoitteet, joita kaupungilla on omistuksiinsa liittyen. Omistajapolitiikassa asetetaan yhtiöille strategisia kehittämistavoitteita sekä tavoitteita toiminnan tuloksellisuudelle kuten vaikuttavuudelle, laadulle, kustannustehokkuudelle, kannattavuudelle, omaisuuden arvon kehittymiselle ja tulokselliselle käytölle. Asetetut tavoitteet kuvastavat omistuksilta odotettavaa omistaja-arvoa, jonka tulisi kehittyä ja jota tulisi myös suojata. Omistaja-arvon suojaamista kuvastaa esimerkiksi kuntien omistamien yhtiöiden omaisuuden arvon säilyttäminen. Lisäksi yhtiöitä voidaan ohjata taloudellisen aseman kehittymistä kuvastavilla tavoitteilla ja tunnusluvuilla. Pitkjänteisiin ja suunnitelmallisiin omistajapoliittisiin linjauksiin perustuva päätöksenteko edistää koko kuntakonsernin kokonaisedun toteutumista.

Keskeisimmän omistajapoliittisen linjauksen mukaan kaupungilla ei ole ollut intressiä kerätä osinkotuottoja yhtiöistä. Yhtiöiden ei edellytetä kykenevän osingonjakoon, vaan niiden tulee kyetä tarjoamaan palvelunsa käyttäjille taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestäväällä tavalla.

2. Konserniohjeen tarkoitus ja tavoite

Kaupungin konserniohjeella luodaan puitteet omistajaohjaukselle kaupungin tavoitteiden mukaisesti. Konserniohjeen tarkoituksena on yhdenmukaistaa menettelytapoja ja tehostaa kaupunkikonsernin johtamisen edellytyksiä siten, että kaupunkikonsernia ja kaupungin muuta toimintaa voidaan johtaa kokonaisuutena yhtenäisin periaattein ja kunnan kokonaisuuteen huomioon ottaen.

3. Soveltamisala

Konserniohje koskee kaupunkia ja sen tytäryhteisöjä. Kuntayhtymissä ja osakkuusyhteisöissä kaupungin edustajien tulee pyrkiä siihen, että kaupungin konserniohjeen periaatteita noudatetaan myös näissä yhteisöissä. Kaupunkikonserniin kuuluvat tytäryhteisöt, joihin kunnalla on kirjanpitolain 1 luvun 5 §:n tarkoittama määräysvalta.

Kaupunkikonserni muuttuu omistussuhteiden muuttuessa. Ajantasainen konsernikaavio esitetään vuosittain osana talousarviota ja tilinpäätöstä.

4. Käsittely ja hyväksyminen

Valtuusto päättää kuntalain 14 §:n mukaisesti konserniohjeesta. Ohje tulee voimaan 1.1.2025 ja kumoaa kaupunginvaltuuston 5.3.2018 § 6 hyväksymän ohjeen. Konserniohje käsitellään ja hyväksytään kaupungin tytäryhteisöjen yhtiökokouksessa ja hallituksessa sekä muiden kaupungin määräysvallassa olevien yhteisöjen vastaavissa toimielimissä. Samalla tytäryhteisö sitoutuu konserniohjeen noudattamiseen kokonaisuudessaan.

5. Sitovuus

Konserniohjetta noudatetaan konserniin kuuluvissa tytäryhteisöissä, jollei niitä koskevasta pakottavasta lainsäädännöstä, yhtiöjärjestyksestä, säännöistä tai perus- ja osakassopimuksista muuta johdu.

Käyttäessään omistajaohjausta kaupunki ottaa huomioon kutakin yhteisöä koskevaan lainsäädäntöön sisältyvän yhteisön omistajien yhdenvertaisen kohtelun periaatteet. Omistajaohjausta ei saa käyttää siten, että yhteisön päätös tai toimenpide on omiaan tuottamaan yhteisön toiselle omistajalle tai muulle epäoikeutettua etua yhteisön tai yhteisön toisen omistajan kustannuksella.

Konserniohjeeseen perustuvien yksittäisten ohjeiden ollessa ristiriidassa yhteisöä koskevien säännösten, kuten yhteisö- tai kirjanpitolainsäädännön tai muun pakottavan lainsäädännön kanssa, noudatetaan voimassa olevaa lainsäädäntöä. Yhteisön johdon on ilmoitettava ristiriidasta välittömästi.

Konserniohje ei muuta tytäryhteisöjen, osakkuusyhteisöjen tai kuntayhtymän johdon oikeudellista vastuuta.

6. Toimielinten ja viranhaltijoiden toimivallanjako

Konserniohjeella ohjataan sekä kaupungin omia toimielimiä ja viranhaltijoita että konserniin kuuluvia tytäryhteisöjä. Varsinaiset kaupungin sisäiset toimivaltasäännökset annetaan valtuuston hyväksymällä hallintosäännöllä.

Konsernijohtoon kuuluvat kaupunginhallitus, kaupunginjohtaja sekä talous- ja hallintojohtaja. Konsernijohto vastaa kaupunkikonsernin ohjauksesta ja konsernivalvonnan järjestämisestä. Konsernijohto arvioi vuosittain osana tilinpäätöstä kaupungin kokonaisedun toteutumisen ja riskienhallinnan kannalta omistajaohjauksen tuloksellisuutta.

Kaupungin omistajanvaltaa eri yhteisöissä käyttävien edustajien tulee yhteisöjen yhtiökokouksissa tai vastaavissa toimielimissä ottaa huomioon konsernijohtoon antamat omistajapoliittiset ohjeet tai pysyväisluonteiset konsernijohtoon antamat määräykset.

Kannuksen kaupunkikonsernin konserniohjaukseen liittyvä, hallintosäännössä määritelty toimivallanjako on seuraava:

Kaupunginhallitus

- vastaa omistajapolitiikan ja omistajaohjauksen periaatteiden sekä konserniohjeen valmistelusta ja kehittämisestä valtuustolle,
- vastaa omistajaohjauksen toteuttamisesta ja organisoii konsernijohtamisen ja konsernivalvonnan,
- määrää konsernijohtoon kuuluvien viranhaltijoiden tytäryhteisö- ja osakkuusyhteisökohtaisen työnjaon
- seuraa, arvioi, ja raportoi yhtiöiden tavoitteiden toteutumista ja taloudellisen aseman kehitystä osana kaupungin talouden seurantaa,
- raportoi valtuustolle arvion yhtiön tulevasta kehityksestä ja riskeistä osana tilinpäätökstä,
- antaa tarvittaessa kaupungin ennakkokannan/lausunnon käsittelyssä oleviin asioihin,
- nimeää kaupungin ehdokkaat tytäryhteisöjen hallitukseen
- nimeää yhtiökokousedustajat ja antaa heille omistajaohjauksen edellyttämät toimintaohjeet
- arvioi omistajaohjauksen tuloksellisuutta kaupunkikonsernin kokonaisedun toteutumisen, riskienhallinnan ja menettelytapojen kannalta.

Kaupunginjohtaja

- toimii konsernijohtajana,
- myötävaikuttaa aktiivisella omistajaohjauksella konserniyhtiöiden hallintoon ja toimintaan,
- seuraa omistajapolitiikan toteutumista ja raportoi tarvittaessa kaupunginhallitukselle,
- seuraa kaupunkikonsernin ja konserniohjeen toimivuutta ja tekee tarvittaessa ehdotuksia konsernin rakenteen ja ohjeiden kehittämisestä kaupunginhallitukselle, sekä
- osallistuu tarvittaessa tytäryhteisöjen hallituksen tai vastaavan toimielimen kokoukseen, jossa hänellä on läsnäolo- ja puheoikeus

Talous- ja hallintojohtaja

- myötävaikuttaa aktiivisella omistajaohjauksella ohjattavakseen määrättyjen yhtiöiden hallintoon ja toimintaan

7. Konsernin talouden ja investointien suunnittelu

Valtuusto asettaa talousarviossa tytäryhteisöille toiminnan ja talouden tavoitteita, jotka on johdettu kaupunkistrategiasta ja siihen sisältyvästä omistajapolitiikasta sekä yhteisön liiketoiminnasta. Konsernijohto neuvottelee tytäryhteisöjen kanssa asetettavista tavoitteista ennen niiden lopullista hyväksymistä. Yhteistyön tuloksena asetetuilla tavoitteilla pyritään varmistamaan, että tytäryhteisöjen toiminta on kaupunkikonsernin kokonaisedun mukaista.

Tytäryhteisöjen taloussuunnitelmien tulee perustua valtuuston niille asettamiin tavoitteisiin. Tytäryhteisön hallitus vastaa asianmukaisen taloudenhoidon järjestämisestä. Konsernijohto pyrkii tukemaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista.

Kaupungin talousarviossa ja -suunnitelmassa tulee ottaa huomioon kaupunkikonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Tytäryhteisöjen hallitusten tulee toimittaa kaupungille sen edellyttämät tiedot tytäryhteisöjen tulos-, rahoitus- ja investointisuunnitelmista sekä yhteisöjen toimintaan liittyvistä olennaisista riskeistä ja epävarmuustekijöistä. Investointisuunnitelmat tulee toimittaa kaupungille jo ennen niiden hyväksymistä tai täytäntöönpanoa. Suunnitelmien tulee perustua tehtyihin toimintaympäristön analyysiin ja riskienarviointiin. Investointien suunnittelussa tulee huomioida myös verosäännökset sekä valtiontukia koskeva sääntely ja näiden vaikutukset koko kaupunkikonsernin näkökulmasta tarkasteltuna. Kaikkien merkittävien taloudellisten ratkaisujen osalta tytäryhtiön tulee hankkia kaupungin kanta ennen päätöksentekoa.

Tytäryhteisöjen tulee toimittaa tietoja myös mm. tulevista konserni- ja yhtiöjärjestelyistä, merkittävistä muutoksista mainittujen yhteisöjen liiketoiminnassa ja toimialassa sekä merkittävistä sitoumuksista konsernijohtoon tarkemmin määrittelemällä tavalla.

8. Konsernivalvonnan ja raportoinnin sekä riskienhallinnan järjestäminen

Kaupungin tytäryhteisön ja kuntayhtymän on annettava kaupunginhallitukselle kaupunkikonsernin taloudellisen aseman arvioimiseen ja sen toiminnan tuloksen laskemiseen tarvittavat tiedot.

Konsernijohto seuraa säännöllisesti tytäryhteisöjen toiminnan tuloksellisuutta. Tytäryhteisön tulee antaa seurantaan varten kaupungin osavuositarkastusten yhteydessä raportti sille asetettujen tavoitteiden toteutumisesta, toiminnan ja talouden kehittymisestä sekä arvio niihin liittyvistä riskeistä. Tytäryhteisöllä tulee olla tätä varten riittävät talouden ja toiminnan seuranta- ja mittausjärjestelmä sekä yhteisön hallituksen hyväksymät sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimintaohjeet. Todennäköisesti realisoituvasta riskistä on raportoitava viipymättä konsernijohtolle.

Tytäryhteisöjen tilikauden tulee olla kalenterivuosi. Kaupunkikonserniin kuuluvien yhteisöjen kirjanpidossa ja tilinpäätöksessä tulee noudattaa soveltuvaa yhteisöoikeudellista lainsäädäntöä, kirjanpitolaista mukaisia kirjanpito- ja tilinpäätössääntöjä, kuntalaista mukaisia konsernisääntöjä sekä hyvää kirjanpitoa.

Tytäryhteisöjen tulee toimittaa kaupungille tiedot konsernitalinpäätöksen laatimista varten. Konsernijohto antaa tarkemmat ohjeet konsernitalinpäätöksen laatimiseksi tarvittavista tiedoista, laadinta-aikataulusta, tiedonannon määräajoista ja mahdollisista tiedonantopohjista tilinpäätös- ja toimintakertomustietojen ilmoittamiseksi.

9. Luottamushenkilöiden tietojensaantioikeuden turvaaminen

Kaupunkikonsernin viestinnässä tulee noudattaa avoimuuden ja läpinäkyvyyden periaatteita. Kaupungin luottamushenkilöillä on oikeus saada kaupungin viranomaisilta sen hallussa olevia tytäryhteisöjen toimintaa koskevia tietoja, joita luottamushenkilö pitää toimeensa tarpeellisina ja jotka viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain mukaan eivät ole vielä julkisia ja jollei salassapitoa koskevista säännöksistä muuta johdu. Tietopyyntö esitetään kirjallisesti.

Luottamushenkilö ei saa luovuttaa tietojensaantioikeuden nojalla saamia tietoja eteenpäin, koska tiedot on tarkoitettu vain hänelle henkilökohtaisesti luottamustehtävän hoitamista varten. Asiakirjoihin tulee merkitä, mikäli ne ovat salassa pidettäviä.

10. Velvollisuus hankkia kaupungin kanta asiaan ennen päätöksentekoa

Konserniin kuuluvan yhteisön on ennen omaa päätöksentekoa hankittava konsernijohdon ennakkokäsitys strategisesta tai merkittävästi yhteisön tai kaupungin toimintaan tai taloudelliseen vastuuseen liittyvästä asiasta.

Yhteisön hallituksen tai toimitusjohtajan on hankittava jo asian valmisteluvaiheessa kirjallinen kaupungin konsernijohdon kanta seuraaviin toimenpiteisiin:

- tytäryhteisön perustaminen
- yhteisön toiminta-ajatuksen, toiminnan tai juridisen rakenteen muuttaminen
- asioihin, jotka olennaisilta osin poikkeavat kuntastrategiassa ja talousarviossa tytäryhteisölle asetetuista tavoitteista
- yhteisön toiminnan muuttaminen siten, että yhteisö voi menettää hankintalainsäädäntöön tai oikeuskäytäntöön perustuvan sidosyksikköasemansa suhteessa kaupunkiin
- yhtiöjärjestyksen ja sääntöjen muuttaminen
- toimitusjohtajan valinta ja palkkausjärjestelmä ja sen muutokset
- pääomarakenteen muuttaminen
- toimintaan nähden merkittävät investoinnit
- varsinaiseen toimintaan kuulumattomat tai siihen vain epäsuorasti liittyvät investoinnit ja niiden rahoitus
- kiinteistö- ja yrityskaupat
- osakkeiden merkintä, mikäli osakkeiden ostamista ja omistamista ei erityisesti annettu yhtiön tehtäväksi
- toimintaan nähden tärkeän omaisuuden tai oikeuksien (ml. immateriaalioikeudet) hankkiminen, myyminen, vuokraaminen, luovuttaminen tai panttaaminen
- merkittävä lainanotto ja -anto sekä vakuuksien, takausten taikka muiden yhtiöitä sitovien merkittävien rahavelvoitteiden antaminen tai niiden ehtojen muuttaminen
- johdannaisinstrumenttien käyttö

- muuhun kuin yhteisön tavanomaiseen toimintaan kuuluvat tai epätavallisin ehdoin tehtävät sopimukset yhtiön ja sen osakkeenomistajan taikka hallituksen jäsenen välillä, kyseisten sopimusten muuttaminen sekä sopimuksiin perustuvista oikeuksista luopuminen
- periaatteelliset tai taloudellisesti merkittävät sopimukset ja toiminnan laajakantoiset muutokset, merkittävät henkilöstöpoliittiset ratkaisut
- yhteisössä noudatettavan työehtosopimuksen valinta tai vaihtaminen
- eläkeyhtiön valinta ja vaihtaminen
- yhtiökokoukselle tehtävä voitonjakoehdotus, mikäli se poikkeaa yhtiön noudattamasta tavanomaisesta voitonjakokäytännöstä
- yhteisön omaisuuden luovuttaminen konkurssiin tai sel-vitystilaan taikka saneerausmenettelyyn hakeutuminen.

Tytäryhteisön hallituksen puheenjohtajan velvollisuutena on valvoa, että ennakkokäsitys on haettu ja että se kirjataan pöytäkirjaan siinä kokouksessa, kun ennakkokäsityksen alaisesta asiasta tehdään päätös hallituksen kokouksessa.

Mikäli ennakkokäsitysmenettelyn piiriin kuuluvasta asiasta päättäminen kuuluu yhtiökokoukselle, konsernijohtoon määrittävä taho huolehtii siitä, että tarvittaessa pöytäkirjanotteeseen, jolla henkilö valtuutetaan edustamaan kaupunki yhtiökokouksessa, sisällytetään kaupungin kannanotto ennakkokäsitysmenettelyn alaiseen asiaan.

Lopullinen päätösvalta ja vastuu ennakkokäsitystä edellyttävästä asiasta on aina yhteisön omalla päätöksentekovelvollisuudella, vaikka kaupungin ennakkokäsitys päätettävään asiaan on hankittu ennen yhteisön päätöstä.

11. Konsernin sisäiset palvelut

Hankintalainsäädäntö edellyttää, että kuntien ja kuntayhtymien on kilpailutettava hankintansa. Myös julkishallintoon kuuluvan muun oikeushenkilön, kuten kaupungin omistaman yhtiön, tulee kilpailuttaa hankintansa. Konsernin sisäisiä hankintoja suunniteltaessa hankintasäännösten asettamat reunaehdot ja rajoitukset tulee ottaa huomioon. Konserniyhteisöjen tulee selvittää hankintayhteistyön edellytykset ennen hankintojen toteuttamista. Päätös hankintayhteistyöhön osallistumisesta tehdään erikseen kussakin konserniyhteisössä. Tarkemmat ohjeistukset hankinnoista on sisällytetty kaupungin hankintaohjeeseen, joka koskee myös konserniyhteisöjä.

Tytäryhteisöt hoitavat rahoituksensa ja riskienhallintansa itsenäisesti. Konsernin rahoitushuollossa voidaan kuitenkin hyödyntää kaupungin hyvää luottokelpoisuutta ja volyymiä esim. siten, että tytäryhteisöt ovat mukana kaupungin tekemissä tarjouspyyntökiertoissa, jotka koskevat mm. rahoitusta ja vakuutuksia. Kaikilla konserniyhteisöillä tulee olla asianmukaisesti neuvotellut pankkitilien tiliehdot. Kassavarojen sijoittamista voidaan toteuttaa kassaylijäämien keskinäisellä lainauksella konserniyhteisöjen kesken konsernitilijärjestelmän avulla.

Konsernin tytäryhteisöt noudattavat toiminnassaan soveltuvin osin kaupungin henkilöstöpolitiikan periaatteita. Etenkin harkinnanvaraisten työsuhteen etujen myöntämisessä yhteisöt pyrkivät noudattamaan kaupungin käytäntöä. Henkilöstön hankinnassa tulee yhteisöjen ottaa huomioon konsernin sisäiset henkilöstön siirtotarpeet.

Konserniin kuuluvien yhteisöjen on selvitettävä tukipalveluja hankkiessaan konsernin muiden yhteisöjen tarjoamat palvelut ja niiden kilpailukykyisyys muihin käytettävissä oleviin vaihtoehtoihin nähden. Tavoitteena on, että konsernissa hyödynnetään erilaisten tukipalvelujen hankinta- ja volyymiedut sekä ammatti- ja erityisosaaminen. Kaupunkikonsernin yhteisöissä tulee mahdollisuuksien mukaan käyttää samoja tietojärjestelmiä sekä noudattaa yhteisiä tietohallinnon strategioita ja toimintaohjeita. Konserniyhteisöjen tietojärjestelmien kehittäminen toteutetaan yhteistyössä kaupungin tietohallinnon kanssa.

12. Kaupungin tytäryhteisöjen hallitusten kokoonpano ja nimittäminen

Kaupunginhallitus vastaa tytäryhteisöjen hallitusten nimitysprosessista. Kuntalain 47 §:n mukaan kunnan tytäryhteisön hallituksen kokoonpanossa on otettava huomioon yhteisön toimialan edellyttämä riittävä talouden ja liiketoiminnan asiantuntemus sekä strateginen merkittävyys.

Hallitusjäsenehdokkaiksi tulee nimetä ja valita tasa-arvolainmukaisesti tasapuolisesti naisia ja miehiä. Tytäryhteisöjen hallitukseen voidaan nimetä myös kaupunkikonsernin ulkopuolisia henkilöitä, mikäli se on kuntakonsernin kokonaisedun näkökulmasta perusteltua.

Tytäryhteisöjen hallituksella tulee kollektiivina olla toimialan tuntemuksen lisäksi riittävä liiketoiminnan ja talouden osaaminen sekä kyky ohjata toimitusjohtajaa yhteisölle asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Keskeisesti kaupungin palvelutuotannossa mukana olevien yhtiöiden hallitukseen voidaan nimetä asiantuntemuksen perusteella myös kunnan viranhaltijoita.

13. Tiedottaminen

Kuntalain 29 §:n mukaisesti kunnan on tiedotettava kunnan toiminnasta asukkaille, palvelujen käyttäjille, järjestöille ja muille yhteisöille. Kunnan toiminta käsittää kunnan ja kuntakonsernin, kunnan osallistumisen yhteistoimintaan tai muun omistukseen, sopimukseen tai rahoitukseen perustuvan toiminnan.

Yhteisön on annettava tiedotusta varten kaupungin antamien ohjeiden mukaiset tiedot. Ennen tietojen antamista yhteisön on arvioitava, voidaanko tiedot antaa aiheuttamatta yhteisölle haittaa.

Yhteisön on myös oma-aloitteisesti tiedotettava toiminnastaan ja taloudestaan. Kaupunkia on informoitava ennen merkittävän asian julkiseksituloa. Tiedottamisen on tuettava konsernin asettamia tavoitteita.

Yhteisöjä koskevan tiedotuksen asianmukaisesta järjestämisestä vastaa yhteisön hallitus ja toimitusjohtaja sekä kaupungin puolelta kaupunginhallitus ja kaupunginjohtaja. Tiedottamisessa ja tietojen antamisessa yhteisöjä koskevissa asioissa tulee huomioida kaupungin yleiset tiedotusperiaatteet sekä julkisuus- ja salassapitosäännökset.

14. Kuntakonsernin tarkastus

Tilintarkastus

Kuntalain 122 §:n mukaan kunnan tytäryhteisön tilintarkastajaksi on valittava kunnan tilintarkastusyhteisö, jollei tästä poikkeamiseen ole perusteltua, tarkastuksen järjestämiseen liittyvää syytä, esimerkiksi kuntakonsernin suuri koko.

Kaikkiin tytäryhteisöihin tulee valita tilintarkastaja, vaikka yhteisöä koskevat säännökset sallisivat myös toiminnantarkastajan valitsemisen. Asia tulee huomioida myös tytäryhteisön yhtiöjärjestyksessä.

Tarkastuslautakunta

Tarkastuslautakunta laatii suunnitelman konserniyhteisöjen tilintarkastuksen järjestämisestä tilintarkastajaehdokkaiden nimeämistä varten. Kaupunginhallitus nimeää tilintarkastajaehdokkaat yhtiökokouksissa tehtävää päätöstä varten.

Tarkastuslautakunnalla on oikeus pyytää ja saada tytäryhteisöiltä tietoja valtuuston asettaminen tavoitteiden toteutumisen ja kuntakonsernin tuloksellisuuden arviointia varten. Tarkastuslautakunta voi kutsua tytäryhteisön toimielimen jäsenen tai palveluksessa olevan henkilön kuultavaksi lautakunnan kokoukseen. Tarkastuslautakunnan jäsen ei saa paljastaa haltuunsa saamaa salassa pidettävää tietoa sivulliselle.

Sisäinen tarkastus

Sisäisellä tarkastuksella on oikeus pyytää tytäryhteisöiltä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arviointi- ja kehittämistoiminnan sekä muun tarkastustoiminnan edellyttämät tiedot. Sisäisellä tarkastuksella on oikeus tarkastaa tytäryhteisön toimintaa ja taloutta sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämiseen liittyviä prosesseja. Sisäisen tarkastuksen henkilöstö ei saa paljastaa sivulliselle haltuunsa mahdollisesti saamaansa salassa pidettävää tietoa.

15. Hyvä hallinto ja johtamistapa kaupunkikonsernissa -ohje

15.1. Ohjeen tavoite ja tarkoitus

Hyvä hallinto- ja johtamistapa kaupunkikonsernissa -ohjeen tavoitteena on tukea kaupunkikonsernin johtamisen edellytyksiä ja omistajaohjausta siten, että konsernia voidaan johtaa ja ohjata yhtenäisillä ohjeilla ja toimintaperiaatteilla. Ohjeella yhtenäistetään konserniin kuuluvien tytäryhteisöiden johtamis- ja hallintokäytäntöjä ja siten varmistetaan, että tytäryhteisössä toteutuvat terveet liikeperiaatteet, riittävä avoimuus, tulostietojen oikeellisuus sekä asianmukainen sisäinen valvonta ja riskienhallinta. Ohje osaltaan varmistaa, että kunnan omaisuutta hoidetaan tarkoituksenmukaisesti, tehokkaasti, tuottavasti ja luotettavasti kaupunkikonsernin kokonaisuus turvaten.

Ohje täydentää lakisääteisiä menettelytapoja ja kaupungin konserniohjetta. Ohjeessa tuodaan esille osakeyhtiölain mukaiset osakkeenomistajan, hallituksen ja toimitusjohtajan roolit ja siihen liittyvä toimivalta sekä selkeytetään näiden eri roolien välistä työnjakoa ja vastuuta. Ohjeen pääasiallisena kohteena on yhteisön hallitus ja toimitusjohtaja.

Ohje toimii yleisohjeena kuntaa yhtiökokouksessa edustaville ja muille kaupungin puolesta omistajaohjausta käyttäville. Tytäryhteisöjen hallitusten on noudatettava ohjetta toiminnassaan ja valmistellessaan asioita yhtiökokoukselle. Tytäryhteisöjen hallitukseen valittujen jäsenien tulee tutustua kaupungissa ja tytäryhteisön hallituksessa hyväksytyihin ohjeisiin ja noudattaa niitä hallitustyöskentelyssään. Tytäryhteisön hallituksen puheenjohtajan tulee huolehtia hallituksessa hyväksytyn ohjeen antamisesta uudelle toimitusjohtajalle ja uusille hallituksen jäsenille heidän tultua valituksi tehtäväänsä.

15.2. Soveltamisala

Hyvää hallinto- ja johtamistapaa koskevan ohjeen hyväksyy kaupunginvaltuusto osana konserniohjetta ja antaa sen tytäryhteisöjen hallituksille toimintaohjeeksi, jonka yhteisön yhtiökokous hyväksyy yhteisöä sitovaksi. Ohjetta tulee noudattaa kaupunkikonsernissa ja konserniin kuuluvissa tytäryhteisöissä. Kaupungin osakkuusyhtiöissä kaupungin edustajien tulee pyrkiä siihen, että hyvää hallinto- ja johtamistapaa koskevaa ohjetta noudatetaan soveltuvin osin. Ohje ei koske kuntayhtymien hallintoa ja johtamista.

15.3. Yhtiökokous

Osakeyhtiön ylin päätöksentekoeelin on yhtiökokous, jossa osakkeenomistajat käyttävät päätösvaltaansa ja osallistuvat yhtiön ohjaukseen ja valvontaan. Yhtiökokous valitsee yhtiön hallituksen. Yhtiökokous päättää sille osakeyhtiölain ja yhtiöjärjestyksen mukaan kuuluvat asiat.

Yhtiökokoukset pidetään osakeyhtiölain ja yhtiöjärjestyksen edellyttämällä tavalla. Tarvittaessa pidetään ylimääräisiä yhtiökokouksia. Yhtiökokouksessa asioita käsiteltäessä on noudatettava mahdollisesti voimassa olevia osakassopimuksia.

Yhtiökokouksen koollekutsumisen ajankohta ja kokouksessa käsiteltävät asiat on ilmoitettava osakeyhtiölain ja yhtiöjärjestyksen sekä mahdollisen osakassopimuksen määräämällä tavalla.

Varsinaisen ja ylimääräisen yhtiökokouksen kokouskutsun liitteenä tulee olla kokouksen asialista ja yhtiön yhteystiedot sekä kokouksessa käsiteltävistä asioista riippuen:

- tilinpäätös sisältäen tuloslaskelman, taseen ja liitetiedot
- toimintakertomus
- tilintarkastuskertomus
- talousarvio
- muut mahdolliset asiakirjat.

Yhtiökokouksen pöytäkirja tulee olla osakkeenomistajien saatavilla kahden viikon kuluessa yhtiökokouksesta. Allekirjoitetusta pöytäkirjasta tulee lähettää jäljennös yhtiökokousedustajalle viipymättä pöytäkirjan valmistuttua.

15.4. Hallitus

Hallitus huolehtii yhtiön hallinnosta ja toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä. Hallitus ohjaa ja valvoo yhtiön toimintaa ja toimitusjohtajaa, nimittää ja erottaa toimitusjohtajan, hyväksyy yhtiön tavoitteet ja riskienhallinnan periaatteet, varmistaa johtamisjärjestelmän toiminnan sekä vastaa yhtiön kirjanpidon ja varainhoidon valvonnasta.

Hallitustehtäviin valittaessa tulee jäseneltä pyytää ennakoon suostumus tehtävään. Yhtiön edustajan tulee ilmoittaa hallituksen varsinaiseksi jäseneksi, varajäseneksi, tilintarkastajaksi ja varatilintarkastajaksi valituille valinnasta kyseiseen tehtävään.

15.4.1. Jäsenten valinta ja pätevyys

Hallituksen jäsenten tehtävänä on edistää yhtiön ja sen kaikkien osakkeenomistajien etua riippumatta siitä mikä taho on nimennyt heidät hallituksen jäsenehdokkaaksi. Yhteisön hallituksen jäseneksi valittavalla on oltava tehtävän edellyttämä pätevyys ja mahdollisuus käyttää riittävästi aikaa tehtävien hoitamiseen. Hallituksen jäsenillä tulee olla tarkoituksenmukainen toimialan, organisaation toiminnan ja hallinnon ja johtamisen asiantuntemus.

Hallituksen tehtävien ja tehokkaan toiminnan kannalta on tärkeää, että hallitus koostuu jäsenistä, joilla on monipuolinen, toisiaan täydentävä kokemus ja osaaminen.

15.4.2. Jäsenten riippumattomuus

Hallituksen keskeinen tehtävä on valvoa yhtiön toimivan johdon toimintaa. Valvonnan edistämiseksi hallitusten jäsenten on oltava yhtiöstä aidosti riippumattomia.

Hallituksen jäsen ei ole riippumaton, jos:

- hänellä on työ- tai toimosuhde yhtiöön
- jäsen on ollut työ- tai toimosuhteessa yhtiöön viimeisen kolmen vuoden aikana ennen hallituksen jäsenyyden alkamista
- jäsen saa yhtiöltä tai yhtiön toimivaan johtoon kuuluvilta henkilöiltä vähäistä suuremman korvauksen hallitustehtäviin liittymättömistä palveluista tai muusta neuvonnasta, esimerkiksi konsulttitehtävistä yhtiössä
- jäsen kuuluu toimivaan johtoon toisessa yhtiössä ja yhtiöiden välillä on tai on viimeisen vuoden aikana ollut asiakkuus, toimittajuus tai yhteistyösuhde, joka on merkittävä toiselle yhtiölle
- jäsen kuuluu toimivaan johtoon sellaisessa yhtiössä, jonka hallituksen jäsen kuuluu toimivaan johtoon ensin mainitussa yhtiössä = ristikkäinen valvontasuhte.

15.4.3. Jäsenen toimikausi

Hallituksen jäsenen toimikausi on yhtiöjärjestyksen mukainen. Valinta tehdään mahdollisuuksien mukaan seuraavaan varsinaiseen yhtiökokoukseen asti, ellei valintaa tehdä uudestaan ylimääräisessä yhtiökokouksessa.

Hallituksen jäsen voi erota tehtävästä ennen toimikauden päättymistä ilmoittamalla siitä kirjallisesti hallitukselle ja sille toimielimelle, joka on edustajan tehtävään valinnut. Erottamisesta päättää se toimielin, joka on edustajan tehtävään valinnut. Hallituksen jäsenen tehtävän tullessa avoimeksi kesken toimikauden, on hallituksella vastuu uuden jäsenen valitsemisesta jäljelle jääneeksi toimikaudeksi.

15.4.4. Hallituksen tehtävät

Hallituksen tehtävät ja vastuut määräytyvät osakeyhtiölain mukaisesti.

Hallitus:

- huolehtii yhtiön hallinnosta ja sen toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä
- päättää yhtiön strategiasta ja valvoo sen toteuttamista
- valitsee ja erottaa toimitusjohtajan
- määrittää toimitusjohtajan palvelussuhteen ehdot ja hyväksyy kirjallisen toimitusjohtajasopimuksen
- vastaa yhtiön kirjanpidon ja varainhoidon valvonnan asianmukaisesta järjestämisestä
- hyväksyy sisäisen tarkastuksen, valvonnan ja riskienhallinnan periaatteet ja seuraa niiden toteutumista
- hyväksyy hyvää hallinto- ja johtamistapaa koskevat suositukset
- hyväksyy talousarvion
- päättää yhtiön toiminnan laajuus ja laatu huomioon ottaen epätavallisista ja laajakantoisista toimenpiteistä
- päättää yhtiön asioista sen mukaan kuin laissa tai yhtiöjärjestyksessä on päätetty
- huolehtii yhtiön asioiden tiedottamisesta, ellei sitä ole siirretty hallituksen puheenjohtajalle, toimitusjohtajalle tai muulle henkilölle
- ohjaa, tukee ja valvoo toimitusjohtajan vastuulla olevaa yhtiön päivittäisjohtamista
- päättää toimitusjohtajan taloudellisista valtuuksista noudattaen konsernin yleistä linjaa
- huolehtii vuosittaisesta itsearvioinnista
- edustaa yhtiötä ja kirjoittaa sen toiminimen, ellei yhtiöjärjestyksessä ole toisin määrätty tai hallitus toisin päättänyt
- kutsuu koolle yhtiökokouksen ja valmistelee yhtiökokouksessa käsiteltävät asiat
- valitsee hallituksen puheenjohtajan, ellei yhtiöjärjestyksessä ole toisin määrätty tai hallitusta valittaessa ole toisin päätetty.

15.4.5. Hallituksen työskentely ja päätöksenteko

Hallitus työskentelee ja tekee päätöksensä hallituksen kokouksissa. Puhelin- ja sähköpostikokoukset rinnastetaan tavanomaisiin kokouksiin ja niistä on laadittava normaaliin tapaan pöytäkirja.

Toimitusjohtajalla on oikeus olla läsnä hallituksen kokouksissa ja käyttää niissä puhevaltaa.

Hallituksen kokouksista laaditaan pöytäkirja, jonka allekirjoittavat kokouksen puheenjohtaja ja vähintään yksi hallituksen siihen valitsema jäsen. Pöytäkirjat on numeroitava ja säilytettävä

luotettavalla tavalla. Hallituksen jäsenellä ja toimitusjohtajalla on oikeus saada eriävä mielipiteensä merkityksi pöytäkirjaan.

Hallitus on päätösvaltainen, kun kokouksessa on läsnä yli puolet jäsenistä, ellei yhtiöjärjestyksessä edellytetä suurempaa määrää. Hallituksen päätökseksi tulee enemmistön mielipide, ellei yhtiöjärjestyksen tai osakassopimuksen perusteella edellytetä määräänemmistöä. Äänten mennessä tasan ratkaisee puheenjohtajan ääni.

Hallitus tai hallituksen jäsen ei saa noudattaa eikä panna täytäntöön sellaista yhtiökokouksen tai yhtiön muun toimielimen päätöstä, joka on osakeyhtiölain tai yhtiöjärjestyksen vastainen.

15.4.6. Hallituksen puheenjohtaja ja hänen tehtävänsä

Hallituksessa on oltava puheenjohtaja. Puheenjohtajan valitsee hallitus, ellei yhtiöjärjestyksessä ole toisin määrätty.

Hallituksen puheenjohtaja:

- vastaa siitä, että hallitus kokoontuu tarvittaessa tai jos hallituksen jäsen tai toimitusjohtaja sitä vaatii
- vastaa siitä, että kokoukset ovat asianmukaisesti valmisteltuja ja että kokousaineisto on hallitusten jäsenten käytettävissä viikkoa ennen hallituksen kokousta
- johtaa hallituksen tehokasta työskentelyä ja toimii kokouksessa puheenjohtajana sekä huolehtii siitä, että kokouksesta pidetään pöytäkirjaa sekä allekirjoittaa pöytäkirjan
- vastaa siitä, että konserniohjeessa mainittu ennakkokäsitys hankitaan
- seuraa ja valvoo toimitusjohtajan toimia

15.4.7. Vastuu osakeyhtiössä

Hallituksen jäsenen vastuu perustuu velvollisuuteen edistää huolellisesti toimien yhtiön etua. Vastuu sisältää osakeyhtiölain, muiden lakien ja yhtiöjärjestyksen noudattamisen. Hallituksen jäsen saattaa joutua vastaamaan päätöksistään yhtiölle, yhtiön osakkeenomistajille tai kolmannelle henkilölle. Hallituksen jäsenten vastuu on pääsääntöisesti yhteisvastuullista.

Hallituksen puheenjohtajalla on korostunut vastuu valvontavelvollisuuden, asioiden valmistelun ja päätöksentekomenettelyn osalta. Hallituksen jäsenen vastuu on sekä siviili- että rikosoikeudellista. Hallituksen jäsenet ja toimitusjohtaja voivat joutua henkilökohtaiseen vastuuseen mm. salassapitosäännösten rikkomisesta sekä tahallisesta ja tuottamuksellisesta toiminnasta ja laiminlyönnistä.

15.5. Toimitusjohtaja

Yhtiöllä voi olla toimitusjohtaja. Hallitus valitsee ja voi erottaa toimitusjohtajan. Toimitusjohtajan palvelussuhteen keskeisistä ehdoista laaditaan yhtiön ja toimitusjohtajan välinen kirjallinen toimitusjohtajasopimus.

Toimitusjohtaja:

- hoitaa yhtiön juoksevaa hallintoa hallituksen antamien ohjeiden mukaisesti
- toteuttaa hallituksen hyväksymää strategiaa
- huolehtii yhtiön kirjanpidon ja varainhoidon järjestämisestä lainmukaisella ja luotettavalla tavalla
- huolehtii siitä, että yhtiön kaupparekisteritiedot ovat ajan tasalla
- huolehtii siitä, että yhtiön osake- ja osakasluettelot ovat ajan tasalla
- valmistelee hallituksen kokoukset hallituksen puheenjohtajan ohjeiden mukaan ja toimittaa hallitukselle riittävän aineiston hyvissä ajoin etukäteen ennen hallituksen kokousta
- edustaa yhtiötä tehtäviinsä kuuluvissa asioissa.

Toimitusjohtaja ei voi toimia hallituksen jäsenenä eikä puheenjohtajana. Toimitusjohtaja ei saa noudattaa sellaista hallituksen, yhtiökokouksen tai yhtiön muun elimen päätöstä, joka on osakeyhtiölain tai yhtiöjärjestyksen vastainen. Toimitusjohtajan sijaisen suhteen noudatetaan toimitusjohtajaa koskevia määräyksiä.

15.6. Palkkiot ja muut etuudet

Yhtiökokouksessa päätetään hallituksen jäsenten kokous- ja vuosipalkkioista konsernijohtajan palkkiosäännön mukaisesti. Palkitsemisen tavoitteena on vaikuttaa hallituksen jäsenten toimintaan siten, että yhtiö saavuttaa sille asetetut tavoitteet.

Tulospalkkio ja muiden yhtiön sisäisten palkitsemisjärjestelmien kehittäminen on yhtiön hallituksen vastuulla. Yhtiön hallitus päättää toimitusjohtajan palkitsemisesta. Yhtiön hallituksen puheenjohtajan on hankittava kaupungin konsernijohtajan ennakkokäsitys tytäryhtiön toimitusjohtajan palkkaukseen sekä mahdollisen tulospalkkiojärjestelmän käyttöönottoon tai sen muutokseen ennen päätöksentekoa.

Yhtiön toimitusjohtajan palkitsemisjärjestelmässä ei käytetä osake- tai osakeperustaista palkitsemista.

15.7. Raportointi

Hallituksen on huolehdittava, että yhtiössä on toimiva johtamisjärjestelmä ja säännöllinen raportointi, joka on suhteessa liiketoiminnan laatuun ja laajuuteen.

Tytäryhteisöjen tulee järjestää kirjanpitoa siten, että sen perusteella voidaan laatia kuntalain mukainen konsernitilinpäätös.

Konsernitilinpäätös sisältää:

- konsernituloslaskelman
- konsernitaseen
- konsernin rahoituslaskelman
- sekä niiden liitetiedot, jotka sisällytetään Kannuksen kaupungin tasekirjaan.

15.8. Valvonnan järjestäminen ja riskienhallinta

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tavoitteena on osaltaan varmistaa, että yhtiön toiminta on tehokasta ja tuloksellista, informaatio luotettavaa ja että säännöksiä ja toimintaperiaatteita noudatetaan. Sisäisen tarkastuksen avulla voidaan tehostaa hallitukselle kuuluvan valvontavelvollisuuden hoitamista.

Riskienhallinta on osa yhtiön valvontajärjestelmää. Riskienhallinnan avulla pyritään varmistamaan, että yhtiön liiketoimintaan vaikuttavat riskit tunnistetaan ja niitä seurataan. Riskit voivat liittyä esimerkiksi päätöksentekoon, yhtiön tuotteisiin tai palveluihin, rahoitukseen, kilpailutilanteeseen, henkilöstöön, sopimuksiin tai vastuukysymyksiin.

Yhtiöllä on oikeus ottaa vastuuvakuutus hallituksen jäsenille ja toimitusjohtajalle, mikäli se on riskeiltä suojautumisen kannalta perusteltua.

15.9. Tilintarkastus

Tilintarkastuksen avulla osakkeenomistajat saavat riippumattoman lausunnon siitä, miten yhtiön kirjanpito, tilinpäätös ja hallinto on hoidettu. Yhtiöissä tulee olla yksi varsinainen ja yksi varatilintarkastaja. Mikäli tilintarkastajaksi on valittu tilintarkastuslain mukainen tarkastusyhtiö, ei varatilintarkastajaa tarvita. Tilintarkastajan tulee olla auktorisoitu.

15.10. Tiedottaminen

Hyvä hallinnointi edellyttää luotettavaa ja riittävää tiedottamista. Yhtiön antamien tietojen perusteella osakkeenomistajat voivat arvioida yhtiön toimintaa ja voivat tehdä omistustaan koskevia päätöksiä. Yhtiö ratkaisee omien tarpeidensa ja lähtökohtiensa mukaisesti, miten ja missä laajuudessa se tiedottaa asioistaan muille sidosryhmilleen. Hallituksen on huolehdittava, että tiedottaminen on lainmukaista ja riittävää.

15.11. Vaitiolovelvollisuus ja asiakirjajulkisuus

Hallituksen jäsen, toimitusjohtaja, konsernihallinnon tai muu kaupungin viranhaltija ei saa paljastaa ulkopuoliselle yhtiön liikesalaisuuteen kuuluvaa asiaa. Yhtiötä koskevaa tietoa ei saa käyttää yhtiön tai kolmannen osapuolen vahingoksi. Yhtiön kaupungille toimittamat asiakirjat ovat julkisia viranomaisen julkisuudesta annetussa laissa säädetyllä tavalla.